

22.3.2013

OM 6/33/2013
OM005:00/2013**VALTION OIKEUSAPUTOIMISTOJEN RAKENNETYÖRYHMÄ****Asettaminen**

Oikeusministeriö asettaa valtion oikeusaputoimistojen rakennetyöryhmän, jonka tehtävänä on selvittää mahdollisuuksia muodostaa oikeusaputoimistoista nykyistä laajempia hallinnollisia kokonaisuuksia, arvioida yhden oikeusapuviraston perustamisen vaikutuksia sekä tehdä ehdotus oikeusaputoimistojen organisaatorakenteeksi.

Toimikausi

25.3.2013 – 31.12.2013

Tausta

Valtion oikeusaputoimistoista annetun lain (258/2002) 2 §:n mukaan oikeusaputoimistot sijaitsevat oikeusapupalveluiden alueellisen tarpeen mukaan muodostettavissa oikeusapupiireissä. Oikeusaputoimistolla voi tarvittaessa olla useampi kuin yksi toimipaikka. Saman säännöksen mukaan oikeusapupiireistä ja oikeusaputoimistojen toimipaikoista säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

Voimassaoleva oikeusministeriön asetus oikeusapupiireistä sekä oikeusaputoimistojen toimipaikoista ja edunvalvonta-alueista on annettu 19.10.2012 (581/2012). Asetuksen mukaan Suomi on jaettu kuuteen oikeusapupiiriin, jotka ovat Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin, Kouvolan ja Rovaniemen oikeusapupiirit. Jokaista piiriä johtaa oikeusaputoimen johtaja. Asetuksen mukaan vuonna 2013 oikeusaputoimistoja on 34 (vuoden 2014 alusta lukien 33) ja niillä on toimipaikkoja yhteensä 165. Näissä toimipaikoissa oikeusaputoimistot ottavat vastaan sekä oikeusavun että edunvalvonnan asiakkaita. Henkilökuntaa on paikalla päivittäin vajaassa puolessa toimipaikoista. Muissa toimipaikoissa käydään tarpeen mukaan.

Valtion oikeusaputoimistoja on hallinnollisesti yhdistetty vuodesta 2007 lukien. Oikeusministeriön toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2013–2016 on linjattu, että oikeusaputoimistojen määrää vähennetään noin 30 oikeusaputoimistoon vuoteen 2014 mennessä. Parhaillaan on valmisteltavana 12 oikeusaputoimiston hallinnollinen yhdistäminen 6 toimistoksi. Jos yhdistämiset toteutetaan nyt suunnitellulla tavalla, oikeusaputoimistoja on vuoden 2015 alussa 27.

Oikeusaputoimistot ovat olleet suhteellisen pieniä henkilöstömääriltään ja periaatteena uudistamisessa on ollut, että pienimmät oikeusaputoimistot yhdistetään lähimpään toimistoon. Pienimpien oikeusaputoimistojen hallinnollinen yhdistäminen vähentää näiden toimistojen haavoittuvuutta, hallinto tehostuu ja henkilöstön työtehtävien järjestelymahdolli-

suudet lisääntyvät. Samalla uusien muodostettujen oikeusaputoimistojen nimet on määriteltävä maakuntapohjaisesti.

Oikeusministeriön toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2014 - 2017 (Toiminta ja hallinto 2/2013) todetaan, että vuonna 2013 selvitetään mahdollisuuksia muodostaa oikeusaputoimistoista nykyistä laajempia hallinnollisia kokonaisuuksia. Kehyskaudella toteutetaan selvityksen perusteella mahdollisesti tarvittavat muutokset.

Toiminta- ja taloussuunnitelmassa linjataan lisäksi, että hallitusohjelman mukaisesti oikeusapua kohdennetaan tehtyjen selvitysten pohjalta nykyistä oikeudenmukaisemmin. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen ensimmäinen osa oikeusavun kohdentumisesta valmistuu maaliskuussa 2013. Lisäksi on tarkoitus tehdä jatkotutkimusta. Edelleen valtion talouden tarkastusvirasto tekee selvitystä muun muassa oikeusavun saatavuudesta.

Toiminta- ja taloussuunnitelmassa linjataan vielä, että oikeusavun ja edunvalvonnan palvelujen saatavuuden parantamiseksi etäpalveluja laajennetaan muun muassa yhteis palvelupisteissä. Valtiovarainministeriön SADe-hankkeeseen liittyvässä etäpalvelukokeilussa on mukana kaksi oikeusaputoimistoa.

Selvitys oikeusavun entistä oikeudenmukaisemmasta kohdentamisesta sekä etäpalvelujen käytön laajentaminen tulee huomioida laajempia hallinnollisia kokonaisuuksia harkittaessa.

Oikeusministeriön oikeusturvaohjelmaa valmistelevalle neuvottelukunnan mietinnössä (Mietintö ja lausunto 16/2013, Oikeudenhoidon uudistamisohjelma vuosille 2013–2025) todetaan, että oikeudenhoidon uudistamisen lyhyen aikavälin tavoitteena julkisen oikeusavun osalta on valtion oikeusaputoimistojen organisaatorakenteen kokonaisuudistuksen tarpeen selvittäminen. Pitkällä aikavälillä tulee selvittää, mitä vaikutuksia yhden oikeusapuviraston perustamisella olisi. Lyhyen aikavälin uudistukset tulisi toteuttaa meillä olevan eduskuntakauden aikana ja pitkän aikavälin uudistukset viimeistään vuoden 2025 mennessä.

Jos oikeusaputoimisto on esteellinen ottamaan toimeksiannon vastaan, asiakas ohjataan toisen oikeusaputoimiston tai tarvittaessa yksityisen avustajan asiakkaaksi. Oikeusaputoimistojen määrän väheneminen vuodesta 2007 lukien on lisännyt esteellisyystilanteita. Asiointimatkat esteettömään toiseen oikeusaputoimistoon ovat pidentyneet. Samalla harvaan asutuilla alueilla yksityisten avustajien määrän arvioidaan olevan vähenemässä. Ensisijaisena vaihtoehtona on tällöin oikeusavun tarjoaminen etäpalveluna. Yhden oikeusapuviraston perustaminen todennäköisesti aiheuttaisi yhä lisääntyvässä määrin esteellisyystilanteita. Esteellisyystilanteiden lisääntyminen tulee ottaa huomioon toimistoverkoston ja organisaatorakenteen kehittämistä harkittaessa.

Tehtävät

Rakennetyöryhmän tehtävänä on

- selvittää mahdollisuuksia muodostaa oikeusaputoimistoista nykyistä laajempia hallinnollisia kokonaisuuksia ottaen erityisesti huomioon mahdolliset lisääntyvät esteellisyystilanteet

- arvioida yhden oikeusapuviraston perustamisen vaikutuksia
- tehdä ehdotus oikeusaputoimen organisaatorakenteeksi
- tehdä ehdotus oikeusaputoimistoverkostosta
- arvioida oikeusaputoimistojen henkilöstörakennetta
- arvioida uudistuksen kustannus- ja tuottavuusvaikutuksia sekä vaikutuksia henkilöstön asemaan
- arvioida muutoksen vaikutuksia kansalaisten kielellisten oikeuksien toteutumisen kannalta

Organisointi

Kehittämistyöryhmän kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja

Merja Muilu, hallitusneuvos, oikeusministeriö

Jäsenet:

Marja-Leena Tervahauta, Rovaniemen oikeusapupiirin oikeusaputoimen johtaja, Kemi-Tornion oikeusaputoimiston johtava julkinen oikeusavustaja

Jouko Ponnikas, johtava julkinen oikeusavustaja, Turun oikeusaputoimisto

Raija Kujanpää, johtava julkinen oikeusavustaja, Keski- Pohjanmaan ja Pohjanmaan oikeusaputoimisto

Ulla Mänttari, johtava yleinen edunvalvoja, Itä-Uudenmaan oikeusaputoimisto

Teemu Jokinen, johtava yleinen edunvalvoja, Tampereen oikeusaputoimisto

Asta Ruokolainen, hallintosihteeri, Pohjois-Karjalan oikeusaputoimisto

Ylva Norrgård, julkinen oikeusavustaja, Julkiset Oikeusavustajat ry / JUKO ry

Tuija Heino, luottamusmies, Palkansaajajärjestö Pardia ry / puheenjohtaja, Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry

Ahti Penttinen, hallitusneuvos, oikeusministeriö

Sihteeri:

Kirta Heine, hallitussihteeri, oikeusministeriö

Työryhmän on työnsä aikana kuultava ainakin Suomen Asianajajaliiton sekä tuomioistuinlaitoksen edustajia.

Työryhmän kokoonpanossa on pyritty ottamaan huomioon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n vaatimus, jonka mukaan työryhmässä tulee olla vähintään 40 prosenttia sekä naisia että miehiä, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Vaatimusta ei ole voitu täyttää sen vuoksi, että työryhmässä tarvitaan alan kysymyksiin käytännössä perehtyneiden edustus.

Kustannukset ja rahoitus

Oikeusaputoimistojen edustajat osallistuvat virkатыönä. Muutoin kehittämistyöryhmän kustannukset suoritetaan momentilta 25.10.05.1. Kokouspalkkioita ei makseta.

Ylijohtaja

Kari Kiesiläinen

Hallitusneuvos

Maaria Rubanin

JAKELU Työryhmän puheenjohtaja, jäsenet ja sihteeri

TIEDOKSI

Valtion oikeusaputoimistot
Julkiset Oikeusavustajat ry
JUKO ry
Palkansaajajärjestö Pardia ry
Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry
JHL ry